

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА СТАН ПЕРЕХІДНОЇ ЕКОНОМІКИ ECONOMICAL AND MATHEMATICAL DESIGN OF INFLUENCE OF GOVERNMENT CONTROL ON THE STATE OF TRANSITIONAL ECONOMY

Леся БУЯК,
кандидат економічних наук,
Тернопільський національний
економічний університет

Lesya BUYAK,
PhD Economics,
Ternopil National
Economic University

Володимир ПАУЧОК,
Тернопільський національний
економічний університет

Volodymyr PAUCHOK,
Ternopil National
Economic University

Гасла незалежності були пов'язані зі сподіваннями добробуту, звільнення від нестатків радянського часу. Проте замість цього в нашій країні сталося руйнування економіки, культури, освіти. Тому актуальним залишається питання, чому сподівання кращого економічного стану, надія на перемогу української працелюбності й багатство землі обернулися черговою загальнонаціональною руйнацією?

У зв'язку з цим виникає актуальна задача — дослідити за допомогою методів математичного моделювання економіки деякі помилки й вади державного регулювання економіки, котрі призвели до сучасного її кризового стану. Питання щодо обставин сучасної «економічної поразки», вираженої зубожінням, депопуляцією, духовним спустошенням, витіснені ринковою пропагандою на периферії суспільних інтересів. Нижче викладено огляд деяких недоліків сучасної економічної організації суспільства, розкритих з допомогою методів математичного моделювання економіки.

розподіл $c(u)$ кількості його членів за величиною заощаджень u . Величина $c(u)$ вказує на кількість осіб, що мають заощадження в межах $[u, u+du]$, інтеграл $\int_{u_1}^{u_2} p(u)du$ описує кількість осіб, що мають заощадження в межах $[u_1, u_2]$. Детальний аналіз впливу розподілу $c(u)$ на стан й динаміку економічних процесів детально описано в [1]. Нижче викладено деякі висновки з цього аналізу.

З історії й літератури відомо, що впродовж віків Україну гнітило протиріччя — більшість населення жило в холоді й голоді, гнучи спину на панщині, в колгоспах, а меншість вдовольнялася, присвоюючи собі левову частку виготовленого продукту. На такий непропорційний розподіл продукту між робітниками й власниками вказував С. Подолинський, розкриваючи причини бідності українського села [2, 3]. Врешті, це питання було основною темою суспільно-політичного, національно-економічного дискурсу 19 століття, аж до становлення політичних ідей незалежності. Отже, впродовж віків розподіл $c(u)$ в Україні описував два

Нині розподіл $c(u)$ має два максимуми (дві моди). Ліву моду (координату максимуму з малим u) становлять найменші робітники, люди розумової праці (вчителі, лікарі, інженери). Праву моду (координату максимуму з великим u) становлять власники великих підприємств, вищі державні службовці (рис. 1). Мінімум між двома названими модами відповідає середнім підприємцям та кваліфікованим найманим робітникам. Тим часом, в країнах з високопродуктивною економікою розподіл $c(u)$ має один максимум, котрий відповідає «середньому класу» (рис. 2).

У роботі [1] показано, що в суспільствах з бімодальним розподілом за однією з важливих майнових ознак, не відбуваються процеси ринкового саморегулювання. Наприклад, виникають дві ціни на один продукт. Відбуваються інші суттєво незрівноважені економічні явища. Зокрема, в названій роботі показано, що в товарній економіці (при відповідних функціях споживання $Q(u)$ та виробництва $F(u)$) виникають два стійкі стани — з низькою та високою продуктивністю виробництва. Більшість підприємств нашої країни перебувають у низькопродуктивному (НП) стані. Для переходу економіки у бажаний високопродуктивний (ВП) стан спершу необхідно встановити в суспільстві одномодальний розподіл $c(u)$, після цього (формування «середнього класу») проявляються об'єктивні економічні процеси, що приводять економіку з НП у ВП стан. Останнє явище відоме як «економічне диво».

Методи державного регулювання економіки, спрямовані на перетворення бімодального розподілу $c(u)$ в одномодальний — відомі. Зокрема, вони були застосовані в царській Росії під час реформи Столипіна. Їх успішно впроваджувала австрійська адміністрація в Східній Галичині [4], навіть незважаючи на опір польських земле-власників, підприємців й чиновників.

Для перетворення бімодального розподілу в одномодальний застосовують методи, що сприяють піднесенню лівого й правого схилів центрального мінімуму $c(u)$ (пунктирні стрілки на рис. 1). Щоб «підняти лівий схил» — необхідно збільшувати доходи (зарплату) кваліфікованих працівників, що призведе не до інфляційного підвищення цін товарів першої необхідності, а до виникнення попиту на новий вид товарів (наприклад, книг). Щоб «підняти правий схил» мінімуму — потрібне стимулювання підприємців з недостатнім первинним капіталом через кредити, транші, випадкові замовлення великих партій товару, звільнення від податку

Тобто протягом останніх півтора десятиріч задача трансформації полімодального розподілу суспільства за майновою ознакою неодноразово була успішно розв'язана в багатьох країнах. Повторимо, що наявність одного максимуму $c(u)$ є важливою (можливо, необхідною) передумовою переходу економіки у ВП стан. В роботі [5] описано виникнення одномодального розподілу й перехід економіки середньовічних країн Західної Європи у ВП завдяки виховному впливу християнства на економічну поведінку одноосібних виробників. В основі цієї моделі взято рівняння стохастично-резонансного переходу мультистабільної системи з одного стійкого стану в інший.

Є підстави припускати, що наявність бімодального розподілу $c(u)$ виражає паталогічний економічний стан, який склався внаслідок деструктивних майнових зловживань. Зокрема, через заниження й невиплату зарплати, непропорційний розподіл прибутку між організаторами й учасниками виробництва (власниками й робітниками), непропорційний розподіл доходу від економічних операцій між уча-

Порівнюючи названі вище висновки з емпірично спостережуваним регулюванням економіки в нашій державі, легко зауважити, що влада не лише ігнорує заходи щодо формування одномодального розподілу $c(u)$, а навпаки — регулярно робить кроки щодо збереження бімодального розподілу $c(u)$. Зокрема, цьому сприяють такі дії: встановлення рівномірної шкали податку (що призвело до виникнення «податкового раю» для великих підприємців); хабарницькі побори з середніх й малих підприємців; створення передумов для значної частки тіньової економіки [6]; диференціація в зарплаті й пенсії між робітниками (з учителями, медиками) й державними службовцями; терпимість до надзвичайно високої відмінності між доходом власника підприємства й найманого робітника. Цей далеко не повний перелік засобів щодо посилення майнової диференціації суспільства, поповнюють все нові «регуляторні заходи». Пріше того, управління, спрямоване на збереження бімодальності майнового розподілу, збігається з економічною владою багатих власників та маніпуляцією колективним вибором.

Оскільки дії влади щодо збереження бімодального розподілу простежуються практично в усіх регуляторних й законодавчих діях, це дає підстави припускати, що нинішня влада дотримується управлінського принципу — зберегти бімодальний розподіл $c(u)$ (не допустити його трансформації в одномодальний). Цього ж принципу дотримуються підприємці, котрі мають деяку економічну владу. Чому в Україні домінує тип економічної поведінки, при якому майнова вищість індивіда породжує його бажання погіршити майновий стан тих, хто має менші статки, — це окреме питання, котре потребує психологічного, історико-філософського аналізу.

Зауважимо, гасла незалежності 1988-91 років були сформульовані словами про «середній клас» — той таки одномодальний розподіл $c(u)$. Інтуїтивно навколо таких же сподівань згуртувалася громадянська активність під час виборів в Україні восени 2004 року. На жаль, засоби маніпуляцією масовою свідомістю легко стерли згадки про це.

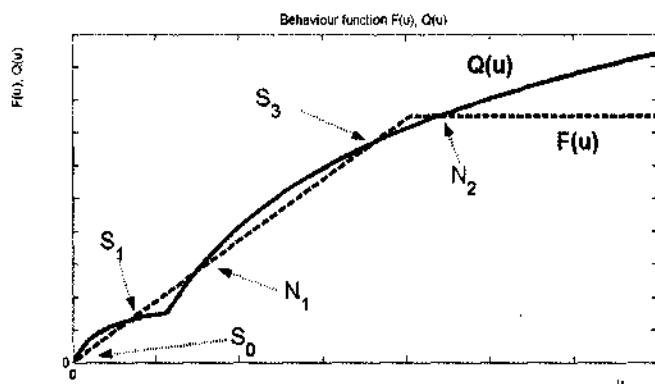
Отже, щоб державне регулювання економікою сприяло її переходу у ВП стан, необхідно відмовитися від негласного управлінського принципу збереження бімодальності майнового розподілу, розгорнути комплекс регуляторних заходів, спрямованих на трансформацію бімодального майнового розподілу в унімодальний, обмежити владний вплив високозабезпечених індивідів щодо збіднення менш забезпечених співгромадян. Зауважимо, що в таких діях буде втілено провідне гасло економічного рівноправ'я, котре є одним з коренів українського етносу.

ВТИКАЮЧИЙ ХВІСТ РОЗПОДІЛУ $c(u)$ Й ОЛІГАРХІЧНА ЕКОНОМІКА

У статистичній фізиці важливе значення має поведінка розподілу деякої величини (у нашому випадку — майнового розподілу $c(u)$) при великих u . На такій пізнавальній основі в роботі [1] визначено особливості поведінки економічної системи, де виникає нестійкий рівноважний стан, котрий зберігається при $u \rightarrow \infty$.

Нехай економіка складена споживачами й виробниками одного продукту. Споживання (товарів першої необхідності й предметів довготривалого вжитку) описує кусково-опукла функція $Q(u)$. Виробництво описує кусково-лінійна функція $F(u)$. Якщо виробники є споживачами, тоді швидкість зміни їх заощаджень u описує рівняння, в якому дохід виробника рівний обсягам продаж продукту $Q(u)$, а його

Рис. 3. Графіки виробничої функції $F(u)$ та функції споживання $Q(u)$. Точки перетину функцій поведінки відповідають рівноважним станам

$$du/dt = aQ(u) - bF(u) \quad (1)$$

де параметри a, b залежать від ціни й виробничих витрат. Обсяги виробництва дорівнюють обсягам споживання, якщо $du/dt=0$. Графічну ілюстрацію одного з можливих розв'язків рівняння

$$aQ(u) = bF(u) \quad (2)$$

показано на рис. 3. Детальний аналіз розв'язків цього рівняння описано в [1].

На рис. 3 точки S_0, S_1, S_2 відображають розв'язки (2) — рівноважні стани системи (1), котрі є стійкими, адже зліва від них споживання менше за виробництво (що економічно припустимо), а справа — навпаки (що недоцільно). Такий стан відповідає економічно припустимій ситуації. Точка S_0 відображає натуральне виробництво, точки S_1, S_2 — відповідно ПН й ВП економічні стани.

Точки N_1, N_2 відображають нестійкі рівноважні стани, адже зліва від них виробництво перевищує споживання (що недоцільно), а справа — навпаки (що неможливо). Такий стан відповідає економічно недоцільній ситуації. Точка N_1 відображає стан підприємств без достатнього початкового капіталу. Ця нестійка точка зміщується в ВП або НП стан.

Нестійкість стану N_2 проявляється в тому, що він або зсувається вліво — у ВП стан (при цьому зменшуються заощадження у власника підприємства), або необмежено зміщується вправо — статки (заощадження) підприємця зростають. Економічна поведінка за критерієм «найбільшого прибутку» приводить до того, що відповідні власники підприємств, прагнучи збільшувати статки (зсуваючи N_2 вправо), вживають заходів, щоб не опинитися у ВП стані S_2 . Тобто стан N_2 існує, поки відповідний власник збільшує свої доходи. Інакше — він перетворюється на ВП стан.

Існування нестійкого стану N_2 проявляється в тому, що деякі власники підприємств збільшують свої заощадження до величин, що сильно перевищує (на 6-10 порядків) заощадження інших громадян (робітників, середніх підприємців). Зсув N_2 вправо до $u \rightarrow U_{max}$ (U_{max} — сумарний обсяг матеріальних благ на деякій території) виражає не «економічний успіх», а є наслідком сильно непропорційного розподілу економічних вартостей. Існування стану N_2 приводить до значного видовження розподілу $c(u)$ вправо: $\lim_{u \rightarrow U_{max}} \rho(u) > 0$.

Це проявляється в тому, що (за непрямыми даними) в нашій країні кілька десятків сімей мають нелегальний дохід, рівний доходу всіх решти громадян. З математичного погляду цей ефект полягає в тому, що

$$\int_0^{u_1} \rho(u) du = \int_{u_1}^{U_{max}} \rho(u) du, \quad (3)$$

де u_1 — заощадження в околі ординати S_2 . Це приводить до

того, що на економіку більше впливає поведінка декількох власників підприємств у стані N_2 , ніж поведінка решти громадян. Проілюструємо це на прикладі ціноутворення.

Нехай ціна p залежить від різниці між попитом і пропозицією.

$$\frac{dp}{dt} = \int_0^{U_{max}} \rho(u) Q(u) du - \int_0^{U_{max}} \rho(u) F(u) du$$

Записавши споживання у виді

$$\int_0^{u_1} \rho(u) Q(u) du + \int_{u_1}^{U_{max}} \rho(u) Q(u) du,$$

і нехтуючи згідно (3) першим доданком, отримуємо:

$$\frac{dp}{dt} = \int_{u_1}^{U_{max}} \rho(u) Q(u) du - \int_0^{U_{max}} \rho(u) F(u) du,$$

звідки випливає, що ціна залежить лише від споживання громадян із заощадженнями $[u_1, U_{max}]$. Громадяни із заощадженнями $[0, u_1]$ не впливають на ціну товару, котрий вони споживають. При умові (3) громадяни з малими статками також не мають впливу на численні інші економічні явища. Така ситуація є виявом економічного примусу, економічної несвободи в сенсі А.Хаска. Буденна свідомість виражає її у словах «від нас нічого не залежить, все вирішують сильні, багаті, владарюючі».

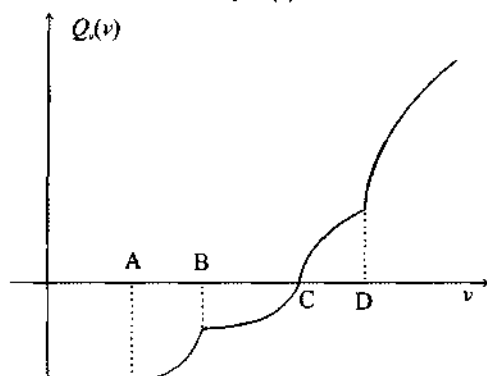
Інший негативний наслідок існування стану N_2 полягає в тому, що в ньому (легальний грошовий) дохід підприємця значно перевищує розмір витрат, котрих він потребує для особистого споживання і організації виробництва: $aQ(u) > bF(u)$. Неспожита і неукладена у виробництво різниця $D(t) = aQ(u) - bF(u)$ становить втрати суспільства, викликані особистою жадібною поведінкою такого власника. Величина втрат $D(t)$ є своєрідною фінансовою прірвою, де зникають суспільні багатства, віддані у приватну власність через сильно непропорційний їх розподіл між організаторами виробництва та робітниками. Ці витрати $D(t)$ виражені марнотними розходами й депонуванням коштів в іноземні банки, можливим фінансуванням злочинної економіки, тероризму.

Діяльність власників, позначених станом N_2 , створює відчуття несвободи й сильно погіршує економічний стан більшості людей.

Щоб зменшити негативний вплив, викликаний невинним розширенням деяких підприємств, застосовують прогресивну шкалу податку, інші обмеження щодо розмірів майна, доходів, антимонопольні заходи.

На жаль, в нашій країні, для «підприємств, котрі існують, поки розширюються», створено сприятливі умови щодо збільшення особистого доходу їх власників. Це — рівномірна шкала податків, продаж у приватну власність державних підприємств (котрі є своєрідним ресурсом розширення), ігнорування й потурання їхнім спорадичним зловживанням. Крім того, спостерігаються ознаки, що сучасне державне регулювання економіки пропагує діяльність в Україні транснаціональних компаній названого типу (котрі постійно розширюються). Подібно, як це зараз відбувається в країнах Африки, ці компанії ставлять за мету отримати левову частку від прибутку в Україні, тобто ще в одній формі повторити сильно непропорційний розподіл доходів. При цьому пропаганда називає «розмір» іноземних інвестицій, замість того, щоб розкривати, яка частка доходу від діяльності таких компаній припадає резидентам й іноземним власникам.

Рис. 4. Графік функції збуту та попиту $Q_v(v)$ на землю

Отже, в сучасному державному регулюванні економіки необхідно обмежити негативні наслідки існування, розширення та політико-ідеологічної (інформаційної) діяльності власників підприємств, «котрі існують, поки розширюються». Для цього, крім фіскальних, необхідно застосувати комплекс інших регуляторних засобів. Щодо іноземних (транснаціональних) компаній, то ці заходи мають бути доповнені вивченням структури їх витрат (розкриття ідеологічних, релігійних, військових, злочинно-економічних, терористичних програм) та жорстким регулюванням розподілу прибутку між резидентами та власниками.

СТРУКТУРА АГРАРНИХ ВИРОБНИКІВ

Після проголошення Незалежності в Україні було ліквідовано колгоспи, на їх основі створено колективні, потім — приватні сільськогосподарські підприємства. Це призвело до катастрофічних наслідків для мешканців села, робітників аграрного виробництва. Власники денационалізованої землі опинилися в глухому куті, не маючи основних засобів, коштів, сили й здоров'я, знань для ведення приватного аграрного підприємництва. Сільські мешканці, котрим не дісталось земельного паю (здебільшого — сільські працівники колишньої місцевої промисловості) залишилися без засобів проживання.

В роботі [5] описано модель економічних явищ, можливих після дозволу продавати землю СГП. Для опису ринку землі СГП введено функцію її купівлі-продажу. Ця функція описує бажання збути й придбати землю залежать від площі землі, заощаджень, потрібних для її обробітки, життєвого ентузіазму (рис. 4).

Нехай Q_a — функція споживання аграрного продукту, F_a — виробнича функція аграрного підприємства. Тоді динаміку заощаджень u й розміру землі v описують рівняння:

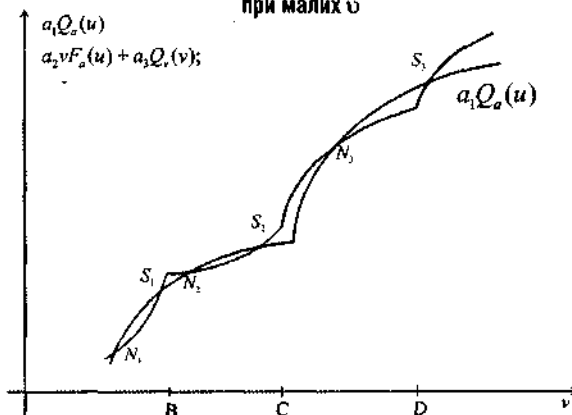
$$\begin{aligned} \frac{du}{dt} &= a_1 Q_a(u) - a_2 v F_a(u) - a_3 Q_v(v); \\ \frac{dv}{dt} &= b_1 Q_v(u) - b_2 Q_v(v), \end{aligned} \quad (4)$$

де a_1, a_2, a_3, b_1, b_2 — коефіцієнти, що залежать від ціни аграрного продукту й землі, виробничих витрат.

Для якісного аналізу рівнянь покладемо в (4) $du/dt=0, dv/dt=0$. Тоді отримуємо рівняння відносно рівноважних станів, стійких і нестійких. З'ясувалося, що при концептуально обґрунтованих функціях Q_a, Q_v, F_a в системі (4) виникають стійкі й нестійкі рівноважні стани.

Ілюстрацію до розв'язків рівняння $du/dt=0$ при різних v показано на рис. 5. Точки S_1, S_2, S_3 на цьому рисунку умовно відображають

Рис. 5. Ілюстрація до графічного розв'язку рівняння (4) при малих v

відповідно стійкі стани «одноосібника», «кулака», «куркуля». Точки N_1, N_2, N_3 відображають нестійкі стани «малоземельних селян», «підкулачників», «підкуркульників».

Подальший аналіз (4) показав, що при вищих v в ній виникають стійкі стани, що відповідають «панським маєткам» (фільваркам), колгоспам [5]. Нестійкі стани при вищих v відповідають маєтностям магнатів (латифундії), гігантським аграрним підприємствам середини 1930-х років в УРСР, укрупненим колгоспам середини 1980-х років.

Також з'ясовано, що за орендних земельних відносин, виникає стійка рівновага при взаємодії пенсіонерів-орендарів паїв (котрі мають сталий грошовий дохід) й орендарів — фермерів. Обмінна взаємодія між пенсіонерами й фермерами (резидентами) сприяє їх взаємному збагаченню.

Нестійкі положення рівноваги при великих v існують, поки зростають землеволодіння власників. З цим явищем пов'язані ненаситне розширення землеволодінь, територіальна експансія.

Описана вище об'єктивна суть аграрного виробництва ускладнена їх взаємодією з ринковим оточенням. На жаль, всі аспекти цієї взаємодії призводять до збереження аграрного виробництва в такому стані, щоб капітал «одноосібних власників», «кулаків-середняків» й «куркулів-фермерів» не вийшов за межі мінімальних виробничих сезонних потреб. Крім того, на аграрний сектор діють чинники, котрі запобігають тому, щоб аграрний робітник став «одноосібним» підприємцем, щоб такі підприємці, а також «кулаки» і «куркулі» перейшли у стан з вищою економічною продуктивністю.

Серед таких чинників: відсутність впливу аграрних виробників на ціну їх продукту, відсутність їх впливу на ціну промислового продукту (доставленого в сільську місцевість). Планове ціноутворення монополістів ринку, котрі продають паливо, міндобрива й купують аграрний продукт обмежує ріст доходів сільських виробників. В багатьох регіонах аграрному виробнику заборонено особисто збувати свій продукт міським мешканцям (через тиск рекету й дії монопольних ринкових посередників). Це обмежує ріст капіталозабезпечення аграрних виробників.

Спрямування наявного великого промислового капіталу резидентів та відкриття доступу іноземного капіталу до землеволодіння призведе до розширення земельних володінь з великими v . При цьому середні й малі підприємства зникнуть через нестачу землі СГП. Скоротиться кількість робітників сільського господарства. За умов, коли законодавством жорстко заборонено розвивати в селі місцеву промисловість (через перепону зміни цільового призначення землі

СГП), це призведе до втрати джерел доходу мешканців села, дальшої його депопуляції.

Отже, задачею державного регулювання в аграрній галузі має бути комплекс заходів щодо відновлення економічної структури села, знищеної більшовизмом. Це — стимулювання одноосібних, й фермерських господарств, середніх й великих, стимулювання їх капіталозабезпечення.

Методи підвищення виробничої функції F_a (стимулювання продуктивності сільського господарства) добре відомі: це відновлення конярства, племінна робота в галузі молочного й м'ясного тваринництва, інших його видів, лізинг сільськогосподарської техніки, забезпечення матеріалами й кредитами будівництва господарських приміщень, становлення служб технічної допомоги, надання рільничих послуг, ветеринарне обслуговування, сприяння збуту продукції, розвинуте правове забезпечення й технічний сервіс аграрних виробників. Крім того, потрібна соціальна інфраструктура в селі.

З ідеологічного погляду нині необхідно відновити повагу до аграрної діяльності.

Для аграрного виробництва важливо привести у відповідність величину заощаджень власника землі, площу землі, розмір плати робітникам, виробничі витрати. Це приводить до оптимізації структури капіталу сільгосппідприємства.

Перед дозволом продавати землю має бути підготовлена й впроваджена програма стимулювання виникнення малих й середніх господарств на основі існуючих відносин оренди. Перехідний процес після дозволу продавати землю викличе менші руйнівні наслідки, якщо структура орендних земельних відносин буде відповідати структурі капіталозабезпечення цих відносин.

Після «дозволу на продаж землі» держава має розгорнути мобільну систему заходів стимулювання збільшення капіталу власників землі, й одночасно запобігати збільшенню розмірів земельної власності. Так постає задача оптимального управління цими «зсувами» розподілів $c(v,u)$ й $c(u)$.

Для ефективного управління становленням середніх аграрних виробників необхідне введення податків: прямо пристосованих до розподілів $c(v,u)$ й $c(u)$ або опосередковано (як в Австро-Угорщині після скасування панщини). Можливий прогресивний податок на землю й доходи.

Капіталозабезпеченість сільського господарства посилюють доходи останньої хвилі трудових емігрантів з України. Легалізація їхніх доходів, гарантія звільнення від оподаткування й здешевлення системи перечислень в Україну, стимулювання ввезення сільгосптехніки, нової й вживаної, — такими мали б бути заходи держави для зсуву $c(v,u)$ й $c(u)$ вправо.

Аналіз стійких економічних станів при малих земельних володіннях показує, що «дозволу на продаж землі» має передувати комплекс заходів управління аграрним виробництвом, спрямований на стимулювання трьох видів сільських господарств — одноосібних, малих і середніх фермерських. Стратегічно важливо сформулювати серед них унімодальний розподіл $c(v)$ кількості власників за величиною земельних володінь v , і вживати заходів для зсуву моди розподілу кількості власників землі за величиною заощаджень вправо $c(u)$. Необхідно поєднати стимулювання малих й середніх виробництв з одночасними заходами, що запобігають виникненню «великих земельних господарств, котрі існують, поки розширюються».

Інакше, без активізації масового сільського виробництва, дозвіл продавати землю викличе ще одну демографічну й культурну катастрофу.

Оскільки нині аграрне виробництво можливе лише в умовах достатньо високого соціально-побутового забезпечення, тому поряд з названими вище заходами щодо його стимулювання має бути розгорнуто програму розвитку місцевої промисловості. Якщо значна частина робітників нині належить до «офісного пролетаріату», то в Україні цей суспільний клас не має тіснитися у мегаполісах, а працювати по всій території — в містечках й СМТ, містечках і селах. Це приводить до висновку, що аграрну програму в Україні необхідно розвивати як складову частину гасла розвитку України як «містечкової землі», на якій, як і тисячоліття тому, має бути зосереджене аграрне виробництво, торгівля, промисловість, культурні, освітні, духовні центри.

Сучасне державне регулювання економікою в Україні відзначається розбіжністю між гласно здекларованими програмами й реально втіленими управлінськими заходами.

Управлінські державні дії організовано за принципом збереження бімодального майнового розподілу суспільства. Це робить неможливим перехід економіки у високопродуктивний стан. Державне управління економікою створює сприятливі обставини для великих підприємств, котрі невпинно розширюються. Управлінські дії держави стосовно решти учасників економіки, на жаль, не сприяють переходу їх діяльності з низькопродуктивного у високопродуктивний стан, що, зокрема, пов'язано з обмеженням росту капіталозабезпечення аграрних виробників. Це перешкоджає відновленню дорадянської економічної структури селянства, нібито здекларованої в програмах земельних реформ. Внаслідок цього виникає загроза ще одного руйнування селянства, стає неможливим спільний розвиток сільського господарства й місцевої промисловості.

Методи виправлення названих недоліків добре відомі, вони частково були втілені в Україні в попередні історичні епохи, їх неодноразово було успішно впроваджено в багатьох іноземних країнах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Чернавський А.С., Старков Н.Н., Щербаков А.В. О проблемах физической экономики // УФН. — 2002. — С. 179 — № 9. — С. 1047-1067.
2. Подолинський С.А. Труд человека и его отношение к распределению энергии // Слово. — 1880. — № 4.
3. Злупко С.М. Відкриття С.А.Подолинського / Аксіоми для нащадків: українські імена у світовій науці / Упорядник О.Романчук. — Львів, Меморіал, 1992. — С. 318-338.
4. Коропецький І. — С. Австрія і українське підприємництво в Галичині // Записки НТШ. — Т. ССІ, Львів, 2006. — С. 368-396.